

ప్రథమ ముద్రణ 3000

మే 10, 1957

★

వెల

62 న. పై.

★

ప్రతులకు :

ఆ ద ర్శ సా హిత్య మా ల,

17-5-350,

డబీర్ పుర వెలువల. హైదరాబాదు-2.

సాధనాప్రింటరీ, బాగ్ లింగంపల్లి. హైదరాబాదు-దక్షిణ

సరిగా నూలేండ్ల క్రితం ఈసాడే.—మే 10, 1857—భారతీయులు ప్రథమ స్వాతంత్ర్య సంగ్రామఫేరి మ్రోగించినారు. సిపాయిల తిరుగుబాటుని అంగ్ల వరిత్రకారులు దానిని త్రోసివేసినారు. కాని నిజానికది తొలి స్వాతంత్ర్య సమరమే—దేశమంతటా ఆ స్వాతంత్ర్య సమర శతవార్షికోత్సవాలు జరుపుకొంటున్న తరుణమున ఈ విన్ని కావ్యాన్ని ఆంధ్ర జనానీ కాని కందలేనడం మా భాగ్య పశేషము. ఇట్టి సదవకాశం కల్పించిన “సరస్వతి పుత్ర”, “మహాకవి” శ్రీమాన్ పుట్టవర్తి నారాయణాచార్యులు గారికి ఆదర్శ సాహిత్యమాల సమైన కృతజ్ఞ తాంజులు.

ఇది మా సాహిత్యమాల ఏడవ రుసుము. ఎందరో సాహిత్యభిమానుల ఆదరంతో ముందుకు సాగుతున్నాము. సాహిత్యమాల సభ్యులకు, విరాళదాతలకు మా హార్దిక ధన్యవాదాలు.

ఇరువదై డండ్ల క్రితమే రచింపబడిన ఈ “సిపాయి పితురి”ని వెలువరించుటకు సుగమ్యుల ప్రోత్సహించి మారన్నివిధాల తోడ్పడిన మిత్రులు, సారస్వత ప్రెయిలు అగు, శ్రీమాన్ U. S. సందూర్ గారికి మేమెంతో ఋణపడినాము.

ఈ కావ్యం సర్వజనాంగణము పొందగలదని ఆశిస్తున్నాము.

ఆదర్శ సాహిత్యమాల, }
హైదరాబాదు, }
మే 10, 1957. }

ఇట్లు
ఉరుపుటూరి రాఘవాచార్యులు,
కార్యదర్శి.

నిలిచి బనవేశ్వరుండు ఖణ్ణెలుడునుచు
అంకె లేయుటలేదు నిశ్చంకరీతి

మణులూడి కాంతులు మాసి మూలైదు షాజ

హానుని రత్న సింహాననంబు

గడచిన కతల నేకాంతంబులోఁ బాడి

తనలోనె కుసులు ముంతాజు మహాలు

పారాకటార్ల నిబ్బరపుఁ గాంతులఁ దాన

మాడనియట్టి దేవాలయములు

జయలక్ష్మి యిడుపదచ్చాయలతోడఁ బు

ల్కలుఁ బూననట్టి క్రొత్తశపు గుంపు

భాగ్యలక్ష్మల లాస్యనంపదలు దప్పి

గర్భదారిద్ర్యమున శాంతిఁగనని యిండ్లు

వట్టిపోయిన గోపయ్యై పసుధ- యింక

మిగిలినది యేమి! దుఃఖనమ్మితులకొరకు !

దొరల పెత్తనమున దేశమరసినారొ :

విగత తోషంబు బ్రదుకు భావించినారొ :

కముచు దుఃఖాన యెడఁదలు గడ్డకట్టి

శిలలు గారేదొ : నరులుగా నిలచినారొ :

ఎన్నని చెళ్ళబోతు నెరి

యించెడు వార్తలు మార్లు వేలు : రా

నున్నది భాగ్యవంక్తి : విజ

యోత్సవ మున్నది ముందు : వీరులై

చెన్నులు సూపకే : వడగ

విచ్చిన కత్తులు దూసి వానిరా

కొన్న మృగేంద్రులై దొరల

గుండెలపైననె సానదీర్పుడి ::

తలముగాకుండ నల్లజాతులనె చంపి

క్రొత్తరక్తముఁ గ్రోలంగఁ గోరుచున్న

వివుడు గత్తులు నైనికులెంతదీర్తు

రెట్లు దీర్తురా : జగము పీక్షించుగాఁత

అని వచియించులోన మరి

యన్యుడు నిర్భర ప్రాప్త షేణ్యుడు

ర్దిన నముపాత్తఁ కొతుక ప

రీత మనాఁడున గర్జితంబుగా

ననె “నభయాలకించిన దొ

యాదీన మాటలు : నమ్మతింపఁ గూ

డనిపిని పల్కువాడు గలఁ

తా : యొక్కదైన సిపాయిగుంపునన్”

“లేడులేడ”న్న ఒకఁడు నిర్వేలఁచును. దు

పాసుపోలికఁ బంది యంటఁచును చాతె

మిఁచుగుఱులుఁ గ్రమ్ముచున్నట్టి కనులతోడఁ

గూరుచున్న సిపాయిలగుంపునుండి

ఆ కష్టములొకతల నిం

కీ కష్టంబొక్కయెత్తు నిటు నూడుఁడు : పా

పాకరులగు దొరలకు మత

మా : రావలసె : దెగఁబడుచు మంటనుఁ గలవన్.

సంపదలెత్తినారు నవ

జాతుల రత్నములత్తినారు నై

లింప విభూతి శోభిలు ధ

రిత్తిని బీడుగ నొత్తినారు నె

య్యంపు వచస్సులాడి భర

తావని దాన్యము విత్తినారు బై

సిపాయి పితూరి

ముంపగఁ బూనినారు మత

మున్ మనపాలిటి భాగ్యశేషమున్

వ్యాపారంబని సొడ్డుపెట్టికొని య

న్నాకాంక్షలై నాలుగున్

కూపారంబులు దాటి పైఁబడి మతి

జ్ఞుల్గాని రాజన్య “లే

మో పోనిమ్మను” భంగినక్క విసయం

బుల్బూపి కౌటిల్య లీ

లాపాశంబులఁ గట్టినారు ధరయె

ల్లన్నాంగ్లు లాత్మంభరుల్

గర్భదారిద్ర్యమునఁ జిక్కి కలఁగుచున్నఁ

దలఁపలేదు మనస్సుల మలపఁలేదు

శాంతిదీపంబు మనము దుర్జాతి దొరలు

ధర్మసేతువుఁ గూల్చి సిద్ధపడుపరకు.

అదియునుఁ బ్రాప్తించినది

య్యదనున నిక నూరుకుండనొనా : పరదు

ర్భిదమగు దోర్వీర్యంబున
నెదిరించి వరంగి వారికెదలు దలుగకన్.

వారు తోటాలకునుఁ బూసి వందిక్రావ్వు
ముట్టికొమ్మండ్రు మనల నామూలచూడ
మవమనము మంటపెట్టిన యట్లు లొను
వీనులనుఁ బడినంత నావేచివలుకు.

బ్రదుకుచెడి బానిసలెఱైన భావములకు
మనికివట్టిన యట్టిది మనసులేదో !
బానిస మనస్సులకు భావ బలములేదో !
వాని భావంబులొకపైపు బ్రదుకరాదో ! !

బాహుస్ఫూలన మాచరించి బల గ
ర్వంబాత్మఁ దీండింప న
ల్లాహోయకృ రటన్న గర్జలు దిశా
ప్రారంభముల్లోక ను
తాహువేశతదూకి శాత్రవుల మం
దర్ గ్రొచ్చి గోరాడు మీ

సిపాయి పతూరి

రా : హుంకారము వీడి గొర్రెలయినా

రా : కాలజాలంబునన్.

కెరలి జయేందిరాశ్రవణ

కీర్తిత కుండల కాంతిమంజరీ

నరసులమున్ని నక్కవి ప్ర

శంసలఁ దానములాని కాలమం

దరుగక నిల్చియుండిన మ

హాత్ముల నక్కరు పాజహాను నొ

క్కరవఁదలంపుఁడీ : చెదలఁ

గ్రాచవో : జిక్కని వేడియూరుపుల్.

వారలు తాతలై మన క

వక్రపరాక్రమ దిగ్దమోర హుం

కారము లూతలై మనకు

ఖడ్గలగ న్నవచిక్కణాస్ర శృం

గారపుఁ బూతలై మనకు

కక్కసపుం బ్రదుకిచ్చగించి యి

య్యారడి పొట్ట లోమికొను

టా : మరి సిగ్గులచేటు దప్పునే : :

ఊరటఁ బంచెసంట హుడు
 యూరొకసారి సుతుండుగల్గఁ గ
 స్తూరిని సార్వభౌముడయి
 నూనుఁడు ధారుణి నేలఁ గీర్తి క
 స్తూరిని నించి దిక్కులకు
 శూరులు నా మనుమండ్రు గీర్తి క
 స్తూరిని నింతుగాత రిపు
 నూదన చండకళాప్రశౌండులై॥

ఎల్లరానుండెఁగలను మీరెట్లు మునుము
 పట్టి చూడెదరో : జూడవలెను సుండు
 బ్రాణముండినచోఁ బట్టుపదలరాదు
 బరుగులిడరాదు చాధ దీల్పడఁగ రాదు.

పాణము దూలపద్దని న
 లామొనరించెడువాని యుద్ధమున్
 మాని తొలంగువాని నప
 మానముకొగ్గి తృణంబునోటిలోఁ
 బూనినవానిఁ జేయఁ ద
 మున్ ధరవ్రేసినవానిఁ జంపి “మ

క్కా" నగరాననున్న, బయి
గంబరునాత్మకు నొప్పుదేకుఁదీ ! !

హైందపులందురా ! మనకు
నన్నలు దమ్ములు స్వర్గసౌఖ్య ని
ష్యందినియైన భారత మ
హాస్థలి యిర్వురఁ గన్నతల్లి యే
కొందలపాటుమాని, తిని
కూర్చొనలేక పరస్పరంబు గ
చ్చుం దమలోనఁ బోరిరి ప
శీకృతచిత్తులు క్రోధపహ్నికిన్.

ఉన్నది చూపుమేరకు స
మూర్జితదేశము బ్రోచుబానఁ గై
కొన్నది భూమి మాత దన
కోటి కరంబులఁ గూడువెట్టి దీ
వ్యన్నయ నాభిరామములు
బారుచునుండె నదీనదంబు లే
మున్నది లోటు : పాశు సరి
పోవక యిర్వురు గ్రుమ్ములాడఁగన్.

ఇది నారాజ్యము. ఇద్ది చేరనుచు
 నెన్నేపేళ్ళు గల్పించి సో
 న్నదులై గర్జలుచూసి రక్తనదులన్
 వానంబు గాంచింతు బు
 ద్ధివరిత్రాణుల గుంపుగట్టిపోని యే
 దీ కాంతి : సర్వాంగ సం
 పద శోభిల్లెడు చల్లిగ్గి యసుమా
 నాఢీన దేశంబునన్.

ఎవరు బరాయివారలని
 యీ కసి : యెన్నితరాలనుందో యీ
 యవనినె నిర్మినారలు చు
 హమ్మదు జాతులు వారలన్యులా :
 యవనులకన్న ముందె నిట
 నార్యులు చొచ్చిరి వారలన్యులా :
 దవిలి సుఖించి రప్పటికె
 దన్యులు నీ భువి వారలన్యులా : :
 యావన భూమిబుట్టి యిట
 నంటితి రీకె బరాయివారటం

చావల హైందవుల్పలుచ
నాడగ నీవల “మధ్యయేషియా”
త్రోవల నుండివచ్చి యిట
దూరిన వారలు మేమెయంచుఁ గ
న్నేవలతోడ మేము గికు
రింపఁగ వాదుల కంతుజిక్కునే : :

ఎవ్వరొ వచ్చినారు గతి
యించిరి వచ్చినవారలెగ్గొ యా
యవ్వల గాథలన్నిటికి
నాయువు వోయునుఁ ద్రాణమిచ్చి, పెన్
గ్రొవ్వన “మీరు- మేమ”నుచుఁ
గూడని భేదములేర్పి తుత్తుకల్
ద్రెవ్వికొనంగ బుద్ధిగల
దే : మనుజత్వము సూచినవ్వదే : :

ఈ పగ నండవెట్టికొని
యిర్వురి మధ్యనుఁజేరి తీపుల

స్టూపుచు దున్వి మాయములు
 సూపి మనస్సులు రెచ్చగొట్టి యీ
 పాపులు యుద్ధముల్కెలికి
 వారికి వీరికి లంతెట్టి సౌ
 భ్యాపహులై ధరావలయ
 మంతయు దోచిరి నిష్కృళంబుగన్.

ఇరుదెగలకుఁ గలహంబునఁ
 బొరసిన బరమార్థమేమి : పుష్కల సంప
 ద్ధరితము దేశము దృష్టా
 కరులగు నాతెల్లదొరలఁ గైచనమయ్యెన్.

అయినతోడనె సకలభాగ్యముల తోడఁ
 బొలుపునించెను భారత భూమియందు
 ముప్పదియు మూడుకోట్ల గొంతులు నడించె
 నమితవేదన “నన్నమో ! యన్న” మనుచు.

నాటంగోలెను నొక్కచేనినద మ
 న్నా ! వేయి సంద్రాల కు
 న్నిటై మ్రోగుచునున్న దిక్కరణి నాం
 దీతోడనే యేడుపుం

బాటల్నేర్పిరి దెల్లవారు మన క
 లాప సల్ప పాత్రంబు లు
 ద్వాటింపన్ బడె “వచ్చిపోయె” నని లే
 దా గీతి మార్పింతయున్.

ప్రాతవడినట్టి పాటయే పాడిపాడి
 యెన్ని వత్సరములు గ్రమియింపఁ గలరు
 కాల మార్దంగికుండు “దేరా”ను వేసి
 యరసెఁ గ్రొత్తని పాటొక బందుకానుఁడు.

కడుపునకుఁగాని యట్టి గక్కనము విడుపుఁ
 డిది మనది భూమి మనసున్న హిందువులును
 ముస్లిములు జేరియొకజాతి, మూటముల్లెఁ
 గట్టికొని దొరగుంపు సాగవలె నిపుడె.

ఒకటియ : రెండా : గవ్వ
 ధికులు దొరలు సలిపినట్టి తెగువలు ననుకొ
 న్న కొలఁది రుధిరము మేనునఁ
 దెకతెక నుడుకెత్తు మనసు తీవరమొత్తున్.

పవడు పవందు జాతి కర
 వాలములింకనుఁ ద్రువ్వువట్ట లే
 దదిగొ : నవించుచున్నది జ
 యాశ్వుము స్వాగతగీతి నాకటన్
 గదలిన గుండెరో నుతికి
 గ్రమ్మెను గ్రక్కన మార్పలేరు పెం
 ట దవిరి కోటి సూర్యులయి
 నన్ బయిగంటరు రోడుబల్కెచన్.

సింగములట్లు దూకి కలి
 చిచ్చి విధంబునఁదాకి ప్రాకి సా
 రంగ సమూహము నిర్మద్రుమ
 నట్టులు గానన ఘామిఁజాట్టి న
 రావంగ పినాశమున్నలుపు
 నట్టులు శత్రులఁ దున్నితూటి భూ
 మిం గరుపంపుఁ గీర్తిఁ గని
 మింమఁడి : దేశగతిన్ గ్రహించుడి :

అని పర్కినంతలోననె
 పసది చలిత చంగభంగ పటలివలెనెఁ గూ
 ర్పొనిన సభనుండి గర్జా
 నిసవంబులు దెరలుతెరలు నింగికిలేచెన్.

ఘలుఘలు ఘల్లుఘల్లుచునె,
 గత్తుల గుంపులు వాసి మీన రు
 చ్చులఁ గమిచెన్గరాలు నునుఁ
 జూపులు నిప్పుల గుప్పళించె చూ
 పులు బెరిఁగెన్ సమిర్థ రస
 మూర్తులు లేచిరి ప్రేటుదిన్న డ్రో
 ల్పాలులయి నైనికు- ల్వచన
 మూలనముద్ధత కోపనర్థులై :

వేల్పువచ్చిన యట్టు లావేశమంది
 నిలచికొన్న సిపాయిలఁ గలయఁజూచి
 చేయివీచి కూర్చుండఁగఁ జేసి పల్కె
 నగ్నిచున్నూర్తి యొక్కడు హైందవుండు.

కూరుచొనుఁడోయి : మీరేల గుఱిలపడఁగ
 వచ్చితిమి దగ్గఱకె : దెల్లవాఱనిండు
 తడవులేదు బాళాత్మ్యల దళమునెల్ల
 నెగచి యెగ వ్రేసి నరకు బండుగదినంబు.

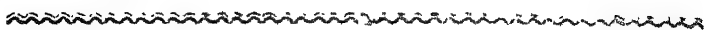

గోవులఁ గ్రొప్పునఁ దోటా
 లాపటమొనరించి ముట్టమందురు దొరలిం
 దేవాఁడు నొప్పుఁజెందఁదొ :
 గావలమగు గార్యమునకుఁ గలిగినఁ జెప్పఁడా :

వీతరిగాని హైందవుఁ దొ
 కింతయు భేదము నెన్నబోడు గో
 మాతకు మాతకు న్దనదు
 మానసమందున నట్టిచోట దు
 ర్జనులు గోవులన్నరిమి
 చంపుటెగాక దదీయరక్త పుం
 బూఁతలతోడి గుండ్ర గమి
 ముట్టుకొనుండని బిల్కఁబొడియే :

మనతోనె బుట్టి మనతో
 డనె బెరిగెదు ముస్లిములె హఠాత్తుగఁ గ్రమణం
 బొనరించి గోవులఁ జంపినఁ
 గనులు చెదరు మనకు మదులు కలకఁ దలఁతెఁడున్.

ఒక గర్భమున జన్మమొలచిరి ముచ్చట
 మును నిజంబే : యొక్క జన్మమలర
 ముననుఁ బంచితమి చాగనినర్పమే : యొక
 యన్నంబుదిని జలహానియొక్క
 గారి బీర్పితమి నిక్కమే : గాని గోవులఁ
 దరిమి చంపెడు సహోచరుల చాచి
 యమృతరూపంబు బయోధారఁ బించి యా
 ధరనోము ధేనువాప్సర్యమలరసి
 అదితికిని ధేనువునకు నాచంత భేద
 మైన నోర్వని ఋషులవాక్యములు దలచు
 బాధలో పత్తలయి నహింపను నిరాశ
 రింపనున్ లేము వేదనాదృశితమతులు.
 అడఁపఁగరాని బాధయొక
 టాత్మల నేచఁగ దాపురించిరి
 వృదు మరియొక్క రాప్రణయ
 మూర్తుల గొంతులు ద్రోక్కఁగన్నులన్
 గడుకొనె గోసవిత్రికి న
 బంపచఛారలు ముంటిపైనెఁ గొ

బ్రడచిన చందమయ్యగ దగు

నా : యిక గాదని యాలసింపగన్.

హైందపులె రాజ్యమేలగ నర్హులనుచు

ముస్లిములె నాయరులు పీరిపురుషులనుచు

మనము మనలోనె గలహించి మమతఁ ద్రుంచి

దొరల రప్పించి విభవంబు దఱిగినాము

నాలుగు జలధుల రపతలి

నేలఁబడినవారు నేలనేలిసరంటెన్

బోలఁదొ : మన వారేలిస

నేల గుఠిలపడఁగ మనల నెవ్వరుఁగానీ : :

హైందపులు నేలనైన మహమ్మదీయు

లపనిఁ బాలింపనైనఁ జీమంతగాని

లక్ష్మి భారతధరణి యెల్లలనుదాటి

యితర సీమకు వలసఁబోయినది లేదు.

తురకలె బాలింతురు పో

ధరణీ రాజ్యంబు : వారి తలపై నిడుకొం

దురొ : యున్న సంపదలయము

పెరివు విడిచి తమ్ములకును (పట్టెనుములనెనె.

సంపదలు దోచి పేరుచేసమునకె చుటి

కెత్తి పోదురు : యెట్లు జీవించునెట్లు :

దొరలజాతికి లండనుకరణి పీరి

కాశ్రయం బైనదేశ ముప్పుంటులేదు.

కలిసికొనిరట పేలయేడులట ముందు :

గలిసి జీవించిరట యొక్క బండనుంచె

ఉల్లముల సమ్మికొసరట : యొకరినొకరు

అహహ : మన మనుజత్వ మేమనగపెచ్చు :

జగతి బాలింపరే : పాదుషాలు ముందు

వారి కాలంబులో హైందవాళి మెదుకు :

దిని యెఱుంగదొ : గుడ్డగట్టినది లేదొ :

చెలువమొలుకంగ : దొడిగి పూసినది లేదొ :

అక్కన్న మాదన్న లెక్కివచ్చినదేరి

ప్రాపుననతఁడు నవాబుగాఁదొ :

తెలగనాచ్యునితైత మిలరరించినదేరి
 ప్రాచుస : సతఁడు నవాబుగాఁడొ :
 భద్రాద్రిరామ సేదకు ముత్తైములనిచ్చి
 పంపెనునాఁడు నవాబుగాఁడొ :
 ఆ బగన్నాధు వ్రాడెనునన్యంది థా
 షా బద్దబుద్ధి నవాబుగాఁడొ :

వారుఁజేసి రోపిసయంతనట్టు మేలు
 చేయనే లేదుపో : యెంతఁజేయకున్న
 నా సమయమందు “నన్నమోయన్న” మనుచు
 విట్టిరోదన ప్రజలలోఁ బుట్టలేదు.

చీని చీనాంబరములు గైసేయకున్న
 నింపుమీర “గుల్కనులు” భుజింపకున్న
 యపస రాజ్యంబునందు హైందవుఁడె వండు
 పస్తుబడి మేనువిడిచినవాఁడు లేఁడు.

అద్భుతములైన మన కళ లింతరింప
 లేదు వారల సంస్కృతి శ్రీలఁబెనఁగి

క్రొత్తరూపునఁ బుడమిపై గోరగించె
జవనికలు బాసివచ్చు సచ్చరలపగిది.

వివిధభంగీ హస్తవిన్యాస హాసక
ప్రములైన యట్టి శిల్పములు పలుచు
ప్రాభాతవాత యుంపా పంపిరావదిం
దములు “తాన్నేను” గీతములు పలుకు
ప్రజభారతీ సుమాభరణంబు భావ పు
ల్లంబైన “రీతికాలంబు” పలుకు
మధుమాధురీ సమున్నదము లర్పరు కాళి
దాసుని శ్లోరసంతతులు పలుకు-

ఆ మహాయోగి “దారా” హృదంతరాళ
తలినిఁ గొలుపున్న నుపనిషత్తులు పచించు
“యవన సంస్కృతి యిదిగొఁ బ్రత్యక్ష”మనుచు
నాత్మ యుండియు నెవఁడు “గాద”నఁగఁ గలఁడు :

మరి యిపుడు జూతమా : జాలు- మధువుగారు
దేశమందెల్ల నాకలి దేలిరింపు

భవ్యమైనట్టి దేశసౌభాగ్య లక్ష్మి
పోయినది- పోవుచున్న దబ్బులను దాటి

మన శిల్పసంపత్తిఁ గనులఁజూడఁగఁ గోర్కె
గూడ “లండను” బోయి చూడవలెనొ !

మన చరిత్రఁ బాదు మహితశాసనపంక్తి
సీమకునేగి దర్శింపవలెనొ !

మన రత్నపంక్తిఁ జూడను సీమరాజు కి
రీటంబులై జూపులెత్తవలెనొ !

మన షాజహాను సింహాసనంబు పరంగి
చీకటి గదుల మూర్ఖిల్లవలెనొ !

మన తలల రుద్దునట్టి శాసనములెల్ల
సీమదొర మెచ్చి దిగుమతి నేయవలెనొ !
చచ్చిచాపని భరతదేశమున కింకఁ
గృహణులగు దొర లేమిమిగిల్చినారు ! !

ఎన్నిదినములు ముస్లిముల్ హిందువులును
బులులు మేకల విధముగాఁ బొసఁగవేరొ !

అంతవరకును దొరల భాగ్యాక్షరములు
మాసిపోఁజోవు- బ్రదుకులు- మనసికి చెప్పు :

తలఁవఁజోకుఁడు జీర్ణపత్రములఁ బోలె
వదలిపెట్టుఁడు భేదభాషములు మీరు
భారతీయులిందరము హేమారవింప
శతము లిగురించు దివ్యదేశంబు మనది.

యవనులు- హైందవులనెడు స
నవనరభేదముల నాట్య సలిగురించెన, చే
శ విభవమార్చిన, సరపుం
గవుల మరచిపొందు చెడుఁగుఁ గలలను బోలెన్.

అడఁగక నిల్చియున్నది, మ
హమ్మదుపంశపు సార్వభౌము ల
నడవటి దీపమొక్కటణ
గారుచు, నిర్మల స్నేహపృత్తిచే
నుడుఁగక దానిజోపి భర
తోర్వికిఁ జూపుదమొక్క చంద్రురై

పడి నుడువంర్తు లొచ్చుఁ బరి
చాపము నిల్చుము చెస్కబ్రక్కలన్.

భిల్లీ గద్దెయనెక్కి యేరిరి గదా !
ఢీర్వోని శౌర్యంబు శో
భిల్లన్నా మొగలాయి పాడుషహా లు
ర్విన్ మొన్నదా-రిప్పుడున్
జెల్లున్ చారికిఁ దర్పిభుత్వము నము
నేత్రప్రభాళాలి హ
ర్షల్లో రుండయి యేలుగావ “బహదూ
ర్నా” దొంటివారిన్ పలెన్.

అతనిఁ బరిపాలనంబులో నణఁగిమణఁగి
యందరు సుఖింతమాత్మలఁ గుండు దలఁగి
యింతరన్నను వేరొక్కఁజేది లేదు
బ్రదికి బట్టసుగట్ట భారతులకి పుడు.

దొరల కత్తులనీడ నాదరువులేక
నిలచియున్నాడు వేదనా నిభృతమూర్తి

పాదుషా : దచ్చిరాస దీప్య చ్చిరత్న
రత్న జటిల కిరీటంబు గాలుఁగాఁత.

డిల్లీవప్రంబులు-అం
పిల్లన్ గావుత నమగ్రవిజయానప గీ
తోల్లసిత గర్భములునై
ఘల్లుఘలా స్వనదమోఘ బడ్డచ్చటలై

తెలవాతినంతఁ గ్రోధో
జ్వలితులునై-మారిమనఁగి చంపుఁడి-పాశ్చా
త్యులనెల్ల నన్యపీడన
కలుషితమగు రుధిరమవని కాలుపదాఱన్

ఇదెకడమాట-యిద్దియొక రెవ్వ
రి గార్యముగాదు-అందరున్
గదిసి-గ్రహించి చేయవలె-అ
డ్లముతో విజయంబు గావలెన్
బ్రధితముగాఁగ నిల్పవలెఁ
బాదుషహా జిగిగద్దెయందు-నం

వద వెలయించి నిల్చవలె-

భారతమందున శాంతిచీవముల్

ఈ ప్రయత్నంబులోఁ జేరఁదెవ్వఁడేని
వాఁడు భారత మాతృగర్భంబు బెఱుపఁ
బుట్టుచొందినయొక పెద్దపుండు-దేశ
చరితలో నొకద్రోహిగాఁ బరఁగఁగలఁడు.

కంఠే? కుసుమగుచ్ఛపుఁ
బొంకంబున నిలిచె సర్వముఁడు బడమట ద్రా
శంకురిత సైన్యకోపాఁగఁ
శంకాఁగఁతంక ప్రసంకుచత్వభుఁడగుచున్

తద్దయునుఁ దల్లియొరదాక దన్నికొన్న
జలముతోఁగూడికొన్న బాపులునుబోలె
మచ్చరము బెచ్చుపెరిగిన మదులు బొదలఁ
దరలె శిఖరంబులకును యోధప్రజంబు.

తెలవాటినఁదాము నిర

ర్గళముగ శత్రులవధించుఁ గల్పనముల-పి

చ్చిలదరహాసంబులతోఁ

దెలియకయే వీరతతికిఁ దెలియెవాఁడెనొ

అరుణాక్షములు నిప్పులురలింపఁ గ్రోధహూల

కారంబు నేనెఁబింకంబుఁబొచరి—

మరణదుందుభిమోసె మాటిమూటికి శుశ్రీ

నికరంపు రాపు గొంతురలయందు

మందమారుతకంఠ నందోహములనుండి

వినిపించెనొకటి గ్రొవ్వేసిముల్గు

కౌతూహలమున రక్తాంబరంబున మోజు

పడియె నానాటి ప్రభాతలక్ష్మి

యెంతదాహంబు గమిచెనో యెడలః పృక్ష

సంతతులు రక్తములనె పనంతమాడె

నాడు జిత్రమ్ము విశ్వమంతయునుఁగూడ

రణము రణమని పెద్దయార్చినది పొంగి

కహకహనాదముల్ కడల

గ్రమ్మెను-దుర్ధరశౌర్యకీర్తిధూ

రవ్వహములు భగ్గముల్ మెఱసె
 బారులుదారులు శ్వేతజాతిన
 న్నహసమొనరెచ్చె నడ్డఁగ ర
 బస్తలి కోయనియార్చి భారతుల్
 ద్రుహిలు భవాండమోసరిల
 దూకిరిఁ దాకిరి శత్రుపైన్యముల్
 రిత్తిఁగిరి రాచుకొని
 గల్గెను నిప్పులజల్లు-నల్లును
 ద్వైత్రినిమాడ్చురగ్గనిన
 దించెడు పీరులత్రుళ్లు త్రెళ్లు రా
 హుత్తులమేనుల న్నొఱఁగు
 చుండెడి రక్తపుఁబెల్లు-బల్లెపుం
 గుత్తుకలందు నాంధ్రముల
 గుంపులు-జిత్రములయ్యెనయ్యెడన్
 గుదులుగుదులుగ పడిరి గగ్గోలుపడుచు
 సైన్యములు మదబంధుర సామజములు
 పడినరవుతులపై నడుగిడుచుఁ జనిరి
 రక్తచందనభూషితో రస్క-భుజులు

కారెడురుధిరముతో-హూం
 కారముతో-హస్తకలిత బిడ్డముతో-నా
 ప్పారె నొకభటుఁడు పర్ష
 ధారాగర్జితటిల్లతాయుతఘనమై
 ఒక్కడు రక్తనేత్రుఁడు మ
 రాక్కనిఁ గుత్తురద్రోక్కి, నిమ్మ బే
 రుక్తున బిడ్డవారలఁ గ
 రుక్తునఁద్రుంచెదులోన వెస్కనేఁ
 జెక్కె నొకందుపచ్చిరము
 చిందెను రక్తమలోక మంజరీ
 న్యక్కరణంబు-గిందఁబడి
 నాతఁడు కోయనిలేచి యార్వఁగన్
 తలదునిసిన మొందెంబె గ
 దలి తలచెడకపుడుకలనితలఁ బ్రతిపీరున్
 దలకెడపిపడియె ధరణీ
 తలఁచలఁడనిఁ రెండు తలలుదలఁగక పొగడన్
 పరుషగతివచ్చునట్టి దుపాకిగుండు
 నార్చి హస్తంబుచేతనే యడచెనొకఁడు

దీడిరించిన రక్కెనతెగువఁజూచి
దొరలగుంపులు నివ్వెరబెరసినిలువ

ఒక సైనికునిగత్తి జెకచెక చిటుమంట
లారె బంటనుద్రిప్పనట్టి కొరివి
ఒక బిల్లెమూగి నదుయ్యాలవలెఁగ్రత్తు
కొని రక్తగరళంబు కోడెనాగు
ఒక తుపాకీనేత్రమురిమి చూచినది దె
ప్పరము దాహముగ్రమ్మి భద్రకాళి
ఒకవింటినారి పెల్లురిమెనాకరి రెమ్మి
తీడిరించిన మృత్యుదేవిధక్క

ఒక శపము దూగిపడియెఁ జేయునదిలేక
యొడలు జల్లెడయైఁ దడఁబడు సివంగి
సమరతలమెల్లనప్పుడు జయరమా వి
హారశేళికకయ్యె నుయ్యాల తొట్ల

ఒక్క పరంగి వీరుతల
నుక్కునద్రుంప సిపాయి రక్తముల్
ద్రెక్కినిచిందెఁ బశ్చిమపు
దిక్కున కాతనిదేశభక్తితో

నక్కజమంది పెచ్చెదల
 నార్చివిరోధి గుఱంబుగల్గినన
 జిక్కనిశత్రువై ననుతి
 నేయక తజ్ఞుడు మాననేర్చుచే ?

ఒకచోట గుఱులుగా మరి
 యొకచో బాదులుగ యోధులొలుగిరి-మృగరా
 జ్ఞికరములు ధరణియను పొలఁ
 తుక మేన ధరించునట్టి తొడపులగములై

కడుపుననుండి ప్రేవుల ని
 కాయము బాములవోలె ప్రేల నె
 క్కుడురభనంబునన్ దురిమి
 కొంచునులోనికి పుందుచూకి ప
 చెడునొకరౌతుఁ గాంచి యర
 చెన్ దొరభీతిలి-యూర్పులేర్పులై
 యుడువథమంటఁ దాండవము
 నూనిన మృత్యువుకాలిమువ్వలై

పసిరొక్కచో పీఠములు గుత్తపుమొత్త
 ములు దుపారులు చూసిపోసినట్లు
 చిందిలైసొరచోటఁ దిరిగిచేనులు మాంస
 తందంబులది పండఁదరిగినట్లు
 తొరఁగెనొక్కట జొత్తుబరచి క్రొవ్వేడి నె
 త్తురులు దుత్తలతోడఁ దోడినట్లు
 చెలఁగెనొక్కటి శిరంబుల గుంపుమోదు గుఁ
 బాలు భారుణిపైని రాలినట్లు

మృత్యువైయాపి వీరుప్రక్కలెనఁగి జతుల
 గతులు గొలిపించునట్లుప కాండ్రగుంపు
 రెక్కలను దాళములు మ్రోచియక్కజముగ
 గ్రద్దలాడినపప్పుడాకాశమందు

రణవండి నీలినోలంబాడఁగన్నులఁ
 దొరఁగివచ్చెడు మిణుంగురులువోలె
 నియతిపైఁ గాలమనెడు బూరుపుఁడు వ్రేయు
 జెలుపు గన్నేరు పూచెండ్ల వోలె
 మృత్యుదేవత జలక్రీడలాడఁగ వహ్ని
 సరసిలో చల్లిన జల్లువోలె

కాలుని మహిషరింభా ఖనిత్ర నిహతి
నిలనుండి యెగిరిన శిలలువోలె

చటుల నినదంబుతో దిశాపటలి యనెడు
నువిదలకుఁ గర్జయుగళంబు జెప్పుచుఁ గొలిపి,
దొరల సైన్యంబు లందుండి జెరఁగె చగ్గి
రాల్చికొని చేరెడేసి పిరంగిగుండ్లు.

ఆ యగ్నిగోళంబు లలమిచచ్చిరి బడిం
బదిగఁ బోరాడు సిపాయిగుంపు
లయిన వెన్మఱకుబోక యరిమి చంపిరి పరం
గీలను విక్రమకేళి మెరసి
నెత్తురు వట్టోడినెపడునుమారి సము
గ్గడుపుగా నిందె నప్పుడమి భూత
వేతాళములు నభోవీధి మస్తకపాత్ర
ములయందుఁ గ్రొవ్వేడి మూలునించి

కొని పలల ఖండముల నద్దికొనుచుఁ దినుచుఁ
జవులఁ బొగడుచు వేమారు చదలు గడల

వేయు “నాహా” స్వరము నిర్వేలమగుచు
నిండె జీవసంఘాతంబు గుండెలగల.

పరవడుండినచోఁ దోటపడనివాఁడు
బడినపోటున కిలమీదఁ బడనివాఁడు
బడి బ్రదికినట్టి యాతఁడొక్కఁడును లేడు
ఆ రణస్థలి దొరల సైన్యంబునందు.

జయలక్ష్మి మెచ్చి యిచ్చనుఁ జల్లినట్టి “బు
క్కాము” పోలిక ధూళి కరము బెరసి
ప్రతివీరబుద్ధధారావ్రణస్థగిత ప
క్షస్ఫులవేషి రక్తమ్ములానికి
కంఠాంత్ర మాలానికరవిభాప్రతి ఫల
నంబైన కబ్బెఱ్ఱనగవు లెగసి
రణయజ్ఞ విక్రమారణులైనఁ గన్నుల
కొనల నెట్టిన మిణుంగురులు గ్రమ్మి

మొనసి భీకర రమణీయమార్తులైన
భారతీయులు సైనిక ప్రవరు లప్పు

సిపాయి పితూరి

డార్చి “రల్లాహ్ యక్బర” టంచుఁ బలుచు
వలుకునందున “మీరట్టు” బులకరింప.

ఎన్నిదినములు గడచెనో : యింపుదొలఁచు
జయనినాదము భారతస్థలములు విని
పులకరించుచుఁ జెట్టుపుట్టులును గూడ
నా స్వనంబప్పు డరచిన యట్టులఁబెన్.

వలికెనొకండు దోడనె సి

పాయిలఁగాంచి యసుంగులార : సి
తొలుతటి తాకునందె జయ

తూర్యము మ్రోచితి- మింక భాగ్యం
జ్ఞులు మనదిక్కుకే దిరిగి

చూచిన యట్టులె- లేదు సందియం
బలమి ముగింతమీ కథ జ

యాంతముగా నవభారతోర్వికిన్.

రక్కెన నాట్యమాడుచుఁ బ

రంగి వతాకలు ఢిల్లీకోటపై
నిక్కుచునుండ శాంతియన

నేటిది స్వప్నముగాక : మార్తురన్.

ద్రోక్కి పరాకలూక్కి ఇయ
 భూర్వహులొపసమెల్ల పాదుషా
 నక్కడ నిల్చి కత్తులఁ జి
 రాయపు టోయక గన్నుమూతురే :

అనినమాటల “కపునపు” ననెమవాట
 బలుమొగంబులఁ బులకరింపులను బయల
 మీటువారునుఁ గర్తుల డూటువార
 తెదురెరుంగని యా సిపాయిల గములు.

శ్రమలేక దూకు గుఱ్ఱముల దెక్కలగుంపు
 టరటర ధ్వనులఁ బాటలనువాడ
 ప్రతిసైనికుని పట్టుపాగలోఁ గుచ్చులా
 య్యారంబుగాఁగ నుయ్యాలలూఁగ
 మిద్దెత్తుగాఁ దేజుమిగులు బల్లెపుడారు
 లాసురంబుగ బయల్పాసి పోవ
 తుములంబులైన గొంతులతోడఁ గేదెంబు
 లావేశమున నవ్వినట్టులుండ

కదలిరి సిపాయిలెల్ల రాక్షణుడు పీరి
కహరహారావ నిర్భూత గగనులగుచు
ప్రళయ కాలమహోర్తాల భయదకోప
మగ్గలించిన ప్రమథనాయకులఁ బోలి.

నెట్టిన దూటుచు గేరలు
వెట్టుచు బయనించునట్టి వీరతలిరిఁ జూ
వట్టె నెదుట యమునానది
గట్టని తోరణములు ఖగ గణములతోడన్.

ప్రకటిత కంకణముగఁ జర
చకిత విసారీ విలాసచలనంబుగ నై
నిక నికరంబుల యమునయు
నకుటిల జయలక్ష్మివోలె నాహ్వానించెన్.

ఎవరు వచించిరో : చెలియ
దింతటిలోననె పర్థమాన క్రో
ధ వివశ హైందవాహవ క
థానిచయంబులు ధీల్లికోటలో

బవరమొనర్చఁగా నెదురు
పచ్చెఁ బరంగుల గుంపు రోషభై
రవముగ నాల్కలార్చుచుఁ బి
రంగుల మొత్తము లాపులింపఁగన్.

అరచిరి తెల్లపైనిరు ల
హంకృతితోచి కటారులార్చి యం
బర మగలంగబిట్టు బ్రతి
నాదము లిచ్చిరి నల్లజాతి పో
టరు లిరువాగులప్పుడు హు
టాహుటిఁదాకె సముత్తరంగ భీ
కరములు రెండు వార్ధలు “ము
ఖముఖి” కోయనిఁ దాకినట్లుగన్.

అడగనియట్టి యారుపు
లహంకృతిగర్జలు గత్తులం జనిం
చిన మిణుగుర్లు ధారుణీకి శీ
ర్ష చయంబులు దొల్లశబ్దముల్

వనవెడు నేడ్పు లాక్రమిత
బాధల మూర్ఖులు నంతరాళ భే
దనమొనరించు పహ్నిముఖ
తండము నప్పటి దొమ్మిముఠాలోన్.

చంపినట్టి వాడెవ్వఁడో : చచ్చినట్టి
వాడెవఁడో : చేరువరుచును పశముగాదు
దారుణంబగు నాటి సందరును జంది
నట్లునున్ మరి జచ్చినయట్లుఁ దోచె.

కత్తులువీచి రక్తముల
కాంతుల బిమ్మిటినొంది వెస్కకు
న్నొత్తికొనంగదిక్కులు న
ముద్దతమైన సిపాయిగుంపు గొం
తెత్తి నదించె “దక్కె మన
కే : విజయం”బని క్రేళ్ళుదాటె ను
ద్వైత హయంబులపు నకి
లింతలలో జయభేరులార్వగన్.

కనుపించె నెదుటనే హ
 స్త్రీనాపురము- చాన్యపృత్తి దీనము- గనుపిం
 చినచచ్చట బహదూర్షా
 నిసమీర పెదనంబు బిగతవిభవోద్ధతియై.

అలన సమీర సంగతి ల
 యల్పపరించుచుఁ దారతంత్ర్య గీ
 తుల పలియించుచున్నది మ
 దోర్భత మాంగ్ల పతాక ధిల్లికో
 బలపయి దాని గన్గొని హు
 టాహుటి దూఁటె సిపాయిగుంపు ల
 గ్గలముగఁ గ్రోధహూచికొని
 కప్పులు చండ్రలఁ బోలుచుండఁగన్.

ఎదురుపడెన్నరంగి బల
 మింతటిలోననఁ దానిఁజూచి బె
 ట్టిదముగనార్చి తాకిరి తొ
 డిందొడి భారతవీరులయ్యె న

య్యదసున మూకయున్ద మువ
హరితరక్త పసాచిసారి మాం
నద మదమత్త భూత పరి
నర్పితవేల్ల “దహో”నినాదమై.

అడచివడెదు దొరగుంపులు
బడె పసుధాతలిని వీరభారత తతిచే
యడిదములఁ దూలి కాలము
జిడిసి ధరంబడిన పలుదుపాకులు వోలెన్.

పడిన పరంగి మొందెముల
పైననె దూకుచు మూఁక లాకనం
బడలఁగ గోలవెట్టుచు జ
యాసపమత్తులు చేరిరప్పు మైఁ
దొరుకుచునున్న వార్ధకము
తో నిజఖడ్గమునైనఁ బట్టఁగాఁ
దడఁబడుచున్న యట్టి సుల
తాను హజారపు లోదువారమున్.

చేరినతోడనెఁ బెల్లుఁగ
నారిచి రల్లాహౌయక్బరని పోటరు లా
స్ఫారతర నాదమమృతమే
బారించినదపుడు ముసలిప్రభువుచెవులలోన్.

వలికెను వెంటనే యొకఁడు
బాదుషహా దిలకించి భక్తి పి
చ్చిలమతి రాచవారు దయ
సేయుఁడు బిల్బుచునున్న దబ్రపుం
దళకులగద్దె నిల్చె భర
తావని దొంటివిధాన మీతల
న్నిలుపుటకైఁ గిరీటము మ
షీగణ నిర్మలకాంతి నవ్వఁగన్.

ఎన్నియేడులుగా నెదనికియున్న
దేశభక్తి హతాత్తుఁగాఁ దీడిరించె
నో : మొగలు సార్వభౌమున కుబికికొనియె
గన్నులన్నీరు పులకభంగములు మేన.

క్రమమునఁ బూర్వవైభవ ని
కాయ మపాయము జెంది కాంతివి

శ్రమమయి జీర్ణదేహమునఁ
జావక లేవకయున్న యాత్మ పం
శమువలెనే మణుల్పిటిలి
నందులుదేలిన గడ్డెనెక్కి కొ
ల్వమరిచెఁ బాదుషా యిరులు
గ్రక్కెడు నింటికిఁ జిన్నిచీవమై.
సులతాను తల వెలిగెఁ గు
చ్చులపాఁగ హిరణ్య ఁత్పశోభితమయి రె
తుల కలకల నవ్వలతోఁ
గలిపి జయారావములనుఁ గప్పులునేయన్.

తేజుమెరసి యపుడు దిక్కుదిక్కులయందు
రాజవరుఁడుసేసెఁ బ్రకటనంబు
దాను రాజుననుచు ధారుణీతల మెల్ల
శాంతిబొంగె దుఃఖచయము గ్రుంగె.

వచ్చినదంతలోనె నని
వారణ సైన్యము ఢిల్లీకోటలోఁ
జొచ్చిన దామెరల్పలుకు
సున్నితపుం బయకారిమాటలే

మచ్చును జిల్లెనో : యనుజ
నుండలి గుత్తుక యత్తరింపగాఁ
సచ్చిస దక్కరాని రర
చాలము లాకసమందు నాడఁగన్.

తనవలెనే ఘోర చారిప్రభమునకు జీ
పములిచ్చి మానవత్వమును గోసి
తనపోలికనె నియంతలు ధనాధ్యులు నల్లి
నట్టి యాకతలెల్ల నాత్మసమ్మి
బుజుదేరికల జయారపములోఁ గనిపించుఁ
గలతెల్ల నిక్కలల్లాఁగఁ దలఁచి
ధనిరునియాక దీపల రక్తములు బీల్చి
తను పారునన్న నత్యమ్ము మరచి
తనవలెనెఁ గత్తిబూని యుద్ధమున నిలిచి
కొన్న తమ్ముని కంఠమాకొన్న యన్న
నరకెనప్పుడు శోకబంధురిత ప్రకృతి
హృదయమునఁ గోటి ఖడ్గములదలి పొదల.

వడిరి సైనికులప్పు డుగ్గడువుగాఁగఁ
జచ్చుటకె జన్మమెత్తిన జాతివారు

గెలచితిమటంచు దొరలు మిక్కిలి గనలరి
వీచి చేతులు గేకలు వేసినారు.

మహితంబైన స్వతంత్ర భారతము ని
ర్మాణంబు సేయంగ దు
స్సహ కష్టంబులకోర్చి వీరులయి స్వ
చ్ఛందంబుగాఁబోరి శ
త్రుహతప్రాణులుగా ధరంబడిన ని
త్యుల్నాకు సాక్షాత్కరిం
త్రు హితాశీస్సులు నింత్రుగాక భవమం
దున్ భాసలోకంబులన్.

వట్టుకొని వచ్చిరపుడు దీప్యత్కీరీట
రహితశిరుడైనయట్టి సుల్తాను నటకు
నాడు శిక్షవిశేష కంటక కిరీట
మతని తలయందు- నాయభాగ్యుతలయందు.

కళలుడివోయినట్టి ముది
గన్నుల బాష్పములూర సూరుపుల్
దళముగఁబార పంచిన శి
రస్సున నార్చిన దీపమట్లు ని

శృలముగ నిల్చెఁ బాదుషహ
జాతిదొరల్పచరించుఁ గల్గ వి
ద్యల నపరాధియై బొలిచి
దైర్యము బాగుడుమూఁత లాడగన్.

ప్రబలతరమైన జన్మ ప్రవానదీక్ష
బడియె సులతాను తలపైని బిడుగుపలెనె
భారతచరిత్రయను విత్తవణమునందుఁ
దగులఁబడి పోయెనపుడు స్వాతంత్ర్య శవము

రత్తిగైకొని భారతఖండమెల్ల
నేల గలిగిన సులతాను కాలవశతఁ
గారుచీకటి తోడుగాఁ గారలోనఁ
బడియె బర్మాతలానఁ బ్రవాసియగుచు.

వలపు గులాబిపూల పరు
వంబు దొలంకెడునట్టి కెంపు బు
గ్గలవయి గంటినీదురలి
కాలువగట్టఁగ వానకారు కో
యిలవలె నేడ్చెనప్పుడు స
హింసని దుఃఖము గుండెలాన వి
హ్వలమతియైన “జీనతు మ
హల్” గత సౌఖ్యములామతించుచున్,

ఆ రమణీయమూర్తి నపు
 డాంగులు బత్తెముదించునుంచు ము
 న్నారలు ఢిల్లీలోనె నిజ
 నాథుని కౌగిలితాసి లద్దవళి
 స్ఫూరతరాగ్ని సోకి యెద
 భగ్గునమందెను రాణికిన్ యశః
 ప్రారభమాణమౌ మొగలు
 రక్తము త్యాగమునెయి జరిగెన్ !

వవళించెను బహదూర్షా
 కవితా హృదయంబు దన్నుగవిసిన తొడతో
 నవళము నమాధియందున
 లివచెడి గాలమున నింక లేవకయుండన్.

గతపతి సమాధిపైననె
 పతిగత బహుళాశ విరహపల్లకినిడి యా
 సతి నిరతంబునుఁ బాడుచు
 నతని గురించి తాను తస్మయత్వము నొందెన్.

భారత చరిత్రయందు సువర్ణ పర్ణ
 పంక్తి లిఖియింపఁదగిన విప్లవపుఁ బాంగు
 యేవిధి కుచేష్ట వెనుకకు నీడ్చినదియు
 ఆరి దొరలకు నేటి పితూరియయ్యె.

